

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12.11.2008, sp. zn. Cpjn 203/2008, ECLI:CZ:NS:2008:CPJN.203.2008.1

Číslo: 3/2009

Právní věta:

V občanském soudním řízení, v němž je žalovaným (§ 90 o. s. ř.) stát a v němž za stát vystupuje Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (§ 21a odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), je obecným soudem státu (§ 85 odst. 5 o. s. ř.) okresní soud, v jehož obvodu sídlí (má adresu) územní pracoviště, které v řízení zabezpečuje činnost Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.11.2008

Spisová značka: Cpjn 203/2008

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Příslušnost soudu místní, Stát

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 11. 2008 k určování obecného soudu státu ve věcech, v nichž za stát před soudem vystupuje Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových

Nejvyšší soud při sledování pravomocných rozhodnutí soudů, prováděném podle ustanovení § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zjistil, že soudy při posuzování své místní příslušnosti vykládají rozdílně, který okresní soud je obecným soudem státu ve věcech, v nichž žaloba směřuje proti (žalovanému) státu a v nichž za stát před soudem vystupuje Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.

Po vyhodnocení těchto pravomocných rozhodnutí a na jejich základě zaujalo občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu ČR na návrh předsedy kolegia v zájmu zajištění jednotného rozhodování soudů o jejich místní příslušnosti následující stanovisko:

V občanském soudním řízení, v němž je žalovaným (§ 90 o. s. ř.) stát a v němž za stát

vystupuje Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (§ 21a odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), je obecným soudem státu (§ 85 odst. 5 o. s. ř.) okresní soud, v jehož obvodu sídlí (má adresu) územní pracoviště, které v řízení zabezpečuje činnost Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.

Dnem 1. 7. 2002 byl zřízen Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, který je „orgánem České republiky“ a organizační složkou státu. Podle zákona č. 201/2002 Sb. – nyní ve znění zákonů č. 120/2004 Sb., č. 626/2004 Sb., č. 57/2006 Sb. a č. 160/2006 Sb. – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových jedná v řízení před soudy, rozhodci nebo stálými rozhodčími soudy, správními úřady a jinými orgány, zpracovává právní stanoviska a plní další úkoly stanovené zvláštními právními předpisy a tímto zákonem. V občanském soudním řízení Úřad pro zastupování státu vystupuje za stát, je-li Česká republika účastníkem řízení nebo vedlejším účastníkem, nebo vystupuje sám jako účastník řízení, podal-li v případě doloženého majetkového zájmu státu a v souladu se zvláštním právním předpisem žalobu u soudu o neplatnost smlouvy o převodu vlastnictví věci nebo smlouvy o převodu cenných papírů, jejichž účastníkem není stát ani státní organizace, popřípadě vstoupil-li do řízení o takové právní věci. Za stát jako účastníka občanského soudního řízení Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových vystupuje v případech tzv. výlučného jednání Úřadu (§ 2 až 5 zákona č. 201/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů) nebo tzv. dohodnutého jednání Úřadu (§ 6 až 8 zákona č. 201/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů) anebo ve věcech týkajících majetku, s nímž je Úřad oprávněn hospodařit podle ustanovení § 9 nebo § 11 zákona č. 219/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Sídlem Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových je – jak se uvádí v ustanovení § 1 odst. 4 zákona č. 201/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů – Praha; v současné době má Úřad sídlo v Praze 2, Rašínovo nábřeží č. 42. Úřad pro zastupování státu vykonává – jak se uvádí v ustanovení § 14 odst. 1 zákona č. 201/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů – svoji činnost, včetně tzv. výlučného jednání Úřadu a tzv. dohodnutého jednání Úřadu, prostřednictvím svých územních pracovišť, která působí v sídlech krajských soudů pro územní obvody krajských soudů a v hlavním městě Praze pro území hlavního města Prahy. Výkon činnosti Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových při tzv. výlučném jednání Úřadu a tzv. dohodnutém jednání Úřadu zabezpečuje vždy to územní pracoviště, v jehož územním obvodu je sídlo organizační složky státu příslušné podle zákona č. 219/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů nebo jiných právních předpisů hospodařit s majetkem státu, jehož se spor nebo jiná právní věc týká. Ohledně majetku, s nímž je Úřad oprávněn hospodařit podle ustanovení § 9 nebo § 11 zákona č. 219/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů, zabezpečuje výkon činnosti Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových územní pracoviště, určené podle ustanovení § 19 odst. 1, věty první, a § 19 odst. 2 zákona č. 201/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Písemnosti určené Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, který vystupuje v občanském soudním řízení za stát, se doručují – nepožádá-li o doručování na jinou adresu v České republice – na adresu příslušného územního pracoviště (§ 48e odst. 3 a § 48f o. s. ř.).

Podle ustanovení § 84 o. s. ř. k řízení je příslušný obecný soud účastníka, proti němuž návrh směřuje (žalovaného), není-li stanoveno jinak.

Podle ustanovení § 85 odst. 5 o. s. ř. (zákona č. 99/1963 Sb. ve znění zákonů č. 30/2000 Sb., č. 220/2000 Sb. a č. 296/2007 Sb.) obecným soudem státu je okresní soud, v jehož obvodu má sídlo organizační složka státu příslušná podle zvláštního právního předpisu, a nelze-li takto místě příslušný soud určit, soud, v jehož obvodu nastala skutečnost, která zakládá uplatněné právo.

Směřuje-li žaloba proti státu a vystupuje-li za stát v řízení o této žalobě Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, dovozují některé soudy, že obecným soudem státu je okresní soud, v jehož obvodu má Úřad své sídlo (v současné době Obvodní soud pro Prahu 2); uvedený právní názor byl například vysloven v usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 8. 2007, č. j. 1 Nc 353/2007-29, v

usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 7. 2007, č. j. 22 Co 937/2007-63, v usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 31. 10. 2007, č. j. 22 Co 489/2007-234 nebo v usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2007, č. j. 17 Co 143/2007-63. Jiné soudy dospěly k závěru, že pro určení obecného soudu státu je v tomto případě rozhodné, prostřednictvím kterého svého územního pracoviště vykonává v řízení Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových svoji činnost; z tohoto právního názoru vychází například usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 6. 2. 2008, sp. zn. 19 Nc 187/2007, nebo usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 12. 2005, č. j. Nc 223/2005-25. Bylo-li rozhodnuto, že k řízení je místně příslušný Obvodní soud pro Prahu 2, došlo v řadě případů (například usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 4. 2005, č. j. Ncd 224/2005-18, usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 6. 2007, č. j. Ncd 401/2007-42 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2008, č. j. Nd 365/2007-72) k přikázání věci z důvodu vhodnosti podle ustanovení § 12 odst. 2 o. s. ř. okresnímu soudu, v jehož obvodu měl bydliště (sídlo) žalobce nebo v jehož obvodu má adresu územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, popřípadě jeho odloučené pracoviště.

Pro určení obecného soudu státu je ve smyslu ustanovení § 85 odst. 5 o. s. ř. rozhodující sídlo organizační složky státu (Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových nebo jiné organizační složky státu), které podle zákona č. 201/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 219/2000 Sb. nebo jiného právního předpisu náleží za stát ve sporu nebo v jiné projednávané právní věci vystupovat. Druhé z hledisek uvedených v ustanovení § 85 odst. 5 o. s. ř., podle něhož je obecným soudem státu „soud, v jehož obvodu nastala skutečnost, která zakládá uplatněné právo“, je třeba považovat za obsoletní, neboť podle platné právní úpravy nemůže v právních vztazích působit taková organizační složka státu, která by neměla stanovené své sídlo.

I když právní úprava předpokládá, že každá organizační složka státu má své sídlo, pojem „sídla organizační složky státu“ výslovně nevymezuje. S přihlédnutím k tomu, že stát je jako účastník soukromoprávních vztahů právní osobou (srov. například § 21 obč. zák. nebo § 6 zákona č. 219/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů), lze – při analogickém použití ustanovení § 19c odst. 2 obč. zák. – stanovit sídlo organizační složky státu „adresou, kde organizační složka státu skutečně sídlí, tedy místem, kde je umístěna její správa a kde se veřejnost může s organizační složkou státu stýkat“.

Pro Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových je charakteristické, že svojí činnost – vystupuje-li v občanském soudním řízení ve smyslu ustanovení § 21a odst. 1 písm. a) o. s. ř. za stát – nevykonává sám o sobě v místě, kde je umístěno „hlavní sídlo Úřadu“, ale vždy (výlučně) prostřednictvím svých územních pracovišť, působících v sídlech krajských soudů a v hlavním městě Praze. Ve sporech nebo v jiných právních věcech, v nichž za stát vystupuje Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, se tedy „veřejnost“ může stýkat se státem vždy jen prostřednictvím územního pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, příslušného podle sídla organizační složky státu, které jinak náleží podle zákona č. 219/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů nebo jiných právních předpisů hospodařit s majetkem státu, jehož se tento spor nebo jiná právní věc týká, popřípadě příslušného podle ustanovení § 19 odst. 1, věty první, a § 19 odst. 2 zákona č. 201/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Vzhledem k tomu, že výkon činnosti Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových v občanském soudním řízení prostřednictvím jeho příslušných územních pracovišť nevyplývá z jeho organizačního řádu nebo jiného vnitřního předpisu, ale přímo ze zákona, bylo by proti smyslu a účelu této právní úpravy, aby obecný soud státu, od něhož se odvíjí určení místní příslušnosti soudu, byla dovozována z „hlavního sídla Úřadu“, ačkoliv činnost této organizační složky státu je ve skutečnosti zabezpečována jinde, a to v místě, určeném adresou příslušného územního pracoviště; tomu odpovídá mimo jiné též úprava doručování písemnosti Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, vystupuje-li v řízení za stát, když se ve smyslu ustanovení § 48e odst. 3 a § 48f o. s. ř. provádí – nepožádá-li Úřad o doručování na jinou

adresu v České republice - na adresu příslušného územního pracoviště. Za „sídlo organizační složky státu příslušné podle zvláštního právního předpisu“ je proto třeba považovat ve smyslu ustanovení § 85 odst. 5 o. s. ř. nikoliv „hlavní sídlo Úřadu“, ale adresu příslušného územního pracoviště.

Pro určení obecného soudu státu naproti tomu není významné, kde sídlí odloučená pracoviště příslušných územních pracovišť Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, neboť byla zřízena a jejich působnost vymezena vnitřním předpisem Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, z něhož nelze v tomto směru činit právně významné závěry, a ani to, zda a jak organizační řád Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových ve smyslu ustanovení § 19 odst. 1, věty druhé, zákona č. 201/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů upravuje příslušnost jiných územních pracovišť.